

En usedvanlig god bok

Liv Bjørnhaug Johansen

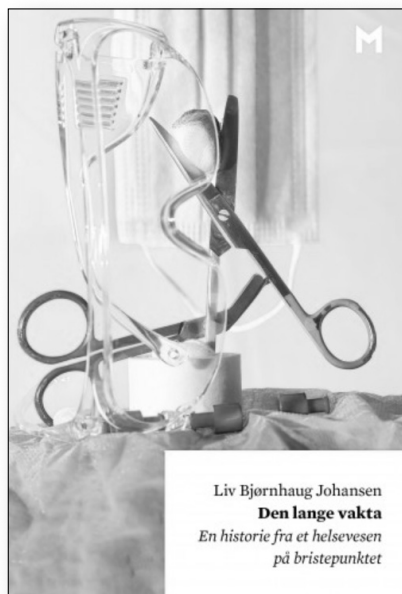
Den lange vakta: en historie fra et helsevesen på bristepunktet

Oslo: Forlaget Manifest, 2021

205 s.

ISBN 9788283421118

Michael 2021; 18: 230–1.

Sykepleier Liv Bjørnhaug Johansen har skrevet en usedvanlig god og rikholdig bok om å være sykepleier i dagens helsevesen. Hovedmotivet er sykehusenes møte med pandemien. Men boka rommer mye mere og favner så vidt mye at pandemien blekner. Det er nemlig ikke småtterier Bjørnhaug Johansen setter seg fore. Hun vil bruke egne erfaringer fra sykepleien til å tegne et bilde av pasientmøtene og virket som sykepleier i avdelingen og sykehuset. Fra dette perspektivet gjør hun seg refleksjoner om sykehusenes og den øvrige helsetjenestens betingelser i dag. Underveis blir vi innført i helsetjenestens organisering og indre liv. Hun skildrer både de helt overordnede perspektiv og de små og nære detaljer. Vi får trukket opp de overordnede rammene for dagens organisering, og hun legger ut om systematiske undersøkelser av ansattes opplevelser.

Det er altså en variert tilnærming hvor undersøkende journalistikk og analyse kombineres med nære erfaringer og refleksjoner. Og oppi alt dette kommer en pandemi. Forfatteren trår inn i ulike terreng som har sine ulike grøfter; de nære skildringene kunne blitt påtrengende eller svulstige, de overordnede perspektivene kunne blitt kjedelige og ambisjonen om å dekke over det hele kunne blitt heseblesende. Men slik er ikke boken blitt. Hun styrer klar av alle grøfter. Hennes mange og vekslende tilnærminger spiller fint opp mot hverandre, og skaper en variert, nyansert og rik fortelling.

Enkelte passasjer er så sterke at det stikker i brystet. Møtene med de ensomme og redde, de døende og de forvirrede. Opplevelsen av ikke å strekke til. Redselen for å injisere feil medikament. Og omformingen – fra fortellerens sivile og reserverte jeg – til hennes hvitkledde alter ego. Den som bruker kroppen som sitt verktøy, som stryker engstelige hender og vasker de mest intime stedene. Hud mot hud. Kall meg gjerne pretensios, skriver Bjørnhaug Johansen. Hun trenger ikke uroe seg. Det er makeløst ærlig og modig skildret, og en gripes.

Boka er full av nærvær. Forfatteren oppfattes nærværende i skildringen, med sine tolkninger og betraktninger. Det er nærvær blant de ansatte på postene, og ikke minst er det nærhet til pasientene. Nærværet mellom de som er ute i tjenestene kontrasteres av det ledelsesmessige fraværet. Ikke bare er de konkret fraværende i fortellingen. De er også fraværende i tanke settet. De tar ikke del i det sterke fellesskapet mellom pleierne og pasientene. De tar ikke del i omsorgen og omtanken. Fraværet merkes godt i teksten, det er som om huset mangler en vegg, som om de jobber i vær og vind. En ødslig himmel over det meningsrike.

Og skulle en redusere boka til et enkelt tema er vel kontrasten mellom verdsettene blant de ansatte og deres oppdragsgivere i helsehierarkiet mest påtrengende. Flere av de intervjuede gjør seg tanker om de vil fortsette i jobben, også fortelleren. Skiftarbeid, tidspres og manglende anerkjennelse for jobben kommer frem i ulike former. Opplevelsen av å utnyttes trer tydeligere frem i pandemien. Fortellingen etterlater et inntrykk av et helsevesen i en langsom krise, og at mange er i ferd med å gi opp.

En kunne sikkert finne ting å sette fingeren på i en anmeldelse. Men *Den lange vakta* er blitt en så sterk og god fortelling. Og når et så vidløftig prosjekt lykkes så godt, da fortøner det seg som smålig å jakte på innvendinger. Hvem passer boka for? I utgangspunktet oss alle. Vi er alle i berøring med helsetjenesten. Som pasienter kan vi varmes av omtanken som driver mange i helsetjenesten. Helsearbeidere kan få satt ord på egne erfaringer og ta del i kloke refleksjoner. En del leger kan kanskje forstå litt mere av den verden de trer inn i på postene. Og administratorene kan oppdage at virksomheten er så mye mer kompleks og rikere enn Excel-arkene. Viktigst er det nok at Ole Bergs mange disipler i «det industrialiserte helsevesenet» leser boka. Da vil de kanskje få øynene opp for hva de står i fare for å rasere.

Christian Grimsgaard
christiangrimsgaard@gmail.com
Oslo